

Фантастичний та чарівний світ Марії Примаченко (110 років від дня народження художниці)

Марія Оксентіївна Примаченко (30 грудня 1908 (12 січня 1909), село Болотня, нині Іванківський район, Київська область – 18 серпня 1997, там само) – українська народна художниця, представниця «наївного мистецтва»; лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка. Заслужений діяч мистецтв УРСР з 1970, народна художниця України. 2009 рік – за рішенням ЮНЕСКО – визнано роком Марії Примаченко.

Дитинство П. Марії було затьмарене страшною недугою – поліомієлітом. Це зробило її не по-дитячому серйозною й спостережливою, загостило слух і зір. Марія Оксентіївна гідно і мужньо пронесла всі життєві знегоди, пізнала щастя любові (хоча чоловік загинув на фронті) і щастя материнства: її син Федір – теж народний художник, він був її учнем і другом.

Талант Примаченко відкрила у 1936 році майстриня-ткаля і вишивальниця киянка Тетяна Флору (у 1960–1970-х роках широку популяризацію творчості Примаченко організував журналіст Г. Местечкін). У 1936 році Марію Оксентіївну запросили до експериментальних майстерень при Київському музеї українського мистецтва. Її творчість стала різноманітнішою – Марія малювала, вишивала, захоплювалася керамікою. У Державному музеї українського народного та декоративно-ужиткового мистецтва зберігаються її чудові керамічні глечики й тарелі цього періоду. Яким Герасименко, визнаний майстер української кераміки, охоче передавав Примаченко виготовлені ним різних форм вироби, а Примаченко розписувала їх рудими лисичками, страшними звірами, крокуючими по стеблах полуниць, блакитними мавпами і неповторними зеленими крокодилами, вкритими квіточками.

Є інформація й про те, що Марія Примаченко виявила свій талант у галузі керамічної скульптури. На жаль, зберігся лише один твір у цьому жанрі – «Крокодил». За участь у виставці народного мистецтва 1936 року Марію Примаченко нагородили дипломом першого ступеня. З того часу її твори з незмінним успіхом експонуються на виставках у Парижі, Варшаві, Софії, Монреалі, Празі.

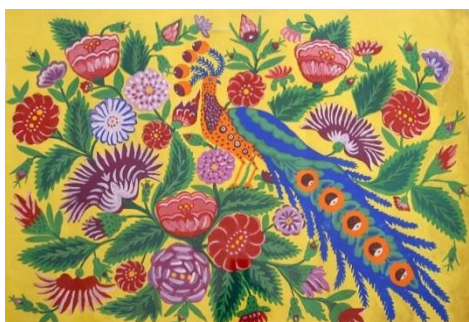
Джерела її творчості і в повсюдно вживаних в Україні настінних хатніх розписах, – одному із найстародавніших жанрів світового декоративного мистецтва.

Також її «звірина серія» – явище унікальне і не має аналогів ні у вітчизняному, ні у світовому мистецтві. Сюжетні твори Примаченко, при усій їхній самотності, мають деяку спільність з народними картинками. А ось фантастичні звірі - це витвір уяви художниці. Таких звірів не

існує у природі – порівняння тут зайві. Органічна взаємодія зображень, взаємодія тваринного і рослинного світу в їхніх правічних, таємничо-глибинних стосунках стає провідною у творчості художниці.

Останні роки життя недуга прикувала Марію до ліжка, але спілкування зі світом продовжувалося – вона малювала ... А незадовго до смерті в 1986 році вона створила вражаючу чорнобильську серію. Рідне село Марії Примаченко розташоване у 30-кілометровій зоні від Чорнобиля. Тому проблеми і біди багатьох чорнобильців вона знала дуже добре. Цикл робіт, присвячений цій трагедії, розійшовся по світу.

Увічнення пам'яті Марії Примаченко.

- На честь художниці названо малу планету 14624 Примаченко. Відкриття астероїда головного пояса відбулося в жовтні 1998 року. Назва запропонована Климом Чурюмовим;
- у 2008 році Національний банк України випустив ювілейну монету на честь знаменитої художниці;
- у Києві в 2009 році на честь художниці названо бульвар. Вулиці, названі ім'ям Марії Примаченко, є також в містах Бровари, Краматорськ, Суми;
- пам'ятник Марії Примаченко разом зі скульптурами, на яких зображені дивовижні звірі з її картин, встановлений біля будівлі Центральної бібліотеки міста Краматорська;
- у парку міста Яготина на території Київської області також є пам'ятник відомій художниці;
- прикрашає монумент на честь Марії Примаченко і українську столицю.

Список літератури

Бабак В. Дивосвіт Марії Примаченко: [творчість художниці] / Валентина Бабак // Дивослово. – 2012. – № 6. – С.18-21.

Кормакова т. Українські народні розписи. Марія Примаченко : [декоративний розпис] / Тетяна Кормакова // Мистецтво та освіта. – 2011. – № 2. – С.48-50.

Лозінська Т. Анімалістичний жанр у живописі: [знайомство з творчістю художниці Марія Примаченко] / Тетяна Лозінська // Шкільний світ. – 2014. – № 2. – С.16-20.

Орел М. Фантастична правда великої примітивістки: [художниця Марія Примаченко] / Майя Орел // Пенсійний кур'єр. – 2016. – 26 лют. – С.11.

Сисоєва Н. Казковий, фантастичний і чарівний світ Марії Примаченко: [до дня народження художниці] / Н. Сисоєва // Шкільна бібліотека. – 2012. – № 21-22. – С.64-65.

Чорноус О.Б. Дивовижні звірі Марії Примаченко : [сценарій виховного заходу] / О. Б. Чорноус // Позашкільна освіта. – 2012. – № 8. – С. 33-37.

Підготувала Руслана Ониськів
провідний бібліограф